

KÜRESELLEŞME-YERELLEŞME VE TÜRKİYE’DE YEREL DEMOKRASİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Polat TUNÇER*

ÖZET

Küreselleşme, teknolojik yönü ağır basan bir süreç olmakla birlikte, etkileri pek çok alanda hissedilmektedir. Küreselleşme sürecinde, hem ulus devlet hem de yerel yönetimler yeniden yapılanma sürecine girmekte ve yeni bir yönetim anlayışı şekillenmektedir. Küreselleşmeyle birlikte pek çok değer evrensel nitelik kazanırken, aynı zamanda yerel değerlerin de korunması ve geliştirilmesi gündeme gelmektedir. Demokrasi yaygınlaşmakta ve özgürlük, eşitlik, saydamlık, katılım, esneklik, hesap verebilirlik gibi demokratik değerler öne çıkmaktadır. Ulus devletler, demokratikleşmeyle birlikte yetkilerini bir kısmını yerel yönetimlere devretmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin önemiyle birlikte sorumlulukları ve yetkileri de artmaktadır. Küreselleşme, yerelleşme ve demokratikleşme, birbirini tamamlayan ve destekleyen süreçlerdir. Gelişmiş ülkelerdeki demokratik değerler küreselleşme süreciyle birlikte yaygınlık kazanmakta ve evrensel değerlere dönüşmektedir. Demokrasi bilincinin ve demokratik değerlerin yerleştirildiği alanlar olan yerel yönetimlerin önemi gün geçtikçe artmakta, yerel demokrasi ulusal demokrasinin beşiği olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Yerelleşme, Demokrasi, Yerel Demokrasi.

ABSTRACT

Globalization - Decentralization and Improving Local Democracy in Turkey

Although globalization is a process whose technological aspect predominates, its effects are felt in many areas. During the process of globalization, both the nation-state and local governments fall into restructuring process, and a new management approach is shaped. Through globalization, many values have universal nature, and the protection and development of local values come to the agenda. Democracy becomes widespread, and democratic values such as freedom, equality, transparency, participation, flexibility, ac-

*. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Samsun Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi İlkadım Kampusu/
Samsun, e-mail: poltuncer@gmail.com

countability come forward. Nation-states leave some of their powers to local governments. In this context, both the importance and responsibilities and authorities of the local governments also increase. Globalization, decentralization and democratization are processes which complement and support one another. Together with the globalization, democratic values in developed countries gain prevalence and become universal values. The importance of local governments which are the areas where the awareness of democracy, and democratic values are placed increases day by day, and local democracy is seen as the cradle of national democracy.

Key Words: Globalization, Decentralization, Democracy, Local Democracy.

GİRİŞ

Yüzyıllar öncesinden başlayan küreselleşme, günümüzdeki teknolojik yenilik ve gelişmeler sayesinde hızını artırmış ve kendisini daha fazla hissettirmeye başlamıştır. Her şey sürekli ve hızlı bir değişim ve dönüşüm içindedir. İletişim ve ulaşım sektöründeki müthiş gelişmeler sayesinde dünya küresel bir köy haline dönüşmüştür. Bu bağlamda ülkelerin ekonomileri birbirine bağımlı hale gelmiş ve ticari bloklar oluşmuştur. Artık dünyanın herhangi bir yerinde oluşan ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi olaylar yerel ve bölgesel olmaktan çıkmış, bütün dünyayı ilgilendiren bir mesele olmuştur.

Küreselleşme süreciyle birlikte ülkeler ve toplumlar birbirine daha fazla bağlanmakta ve benzemektedirler. Küreselleşme, uluslararası değerler ve kurumlar oluştururken aynı zamanda yerel değerlerin de korunmasına ve geliştirilmesine ortam hazırlamaktadır. Küreselleşme süreci ulus devletlerin, ülke içindeki politikaların belirlenmesinde sahip oldukları gücü önemli ölçüde zayıflatmış, devletin politika belirleme alanındaki yetkisinin, uluslararası kuruluşlar, bölgesel birlikler ve yerel yönetimler ile paylaşmasını zorunlu kılmıştır. Demokrasi, insan hakları, özgürlük ve çevrenin korunması gibi temel değerler evrensel bir nitelik kazanırken ulus devlet de, demokratikleşme, yerelleşme, saydamlık, katılım, esneklik, hesap verilebilirlik gibi güçlü eğilimlerin yoğun baskısı altında yeniden şekillenmeye başlamıştır. Hukuk devletinin öne çıktığı bu süreçte; egemenlik sınırlarının yeniden tanımlandığı ve yerelleşmenin öne çıktığı yeni bir siyasal, yönetsel ve kültürel yapı oluşmaktadır.

1. KÜRESELLEŞME VE YERELLEŞME

Küreselleşme olgusu ile birlikte günümüzde yerel yönetimlerin önem kazanmasında iki temel öğenin etkin olduğu söylenebilir: Bunlardan ilki, yerel yönetimlerin demokratik yapının etkili bir aktörü ve vazgeçilmez koşulu olduğu yönündeki düşüncedir. İkincisi ise, yerel yönetimlerin halka doğrudan ve ucuz hizmetleri sunabilen ve halk katılımına imkân veren yönetsel birimler olarak görülmeleridir (Zibel, 2004: 189).

1.1. Küreselleşmenin Etkileri

Teknolojik gelişmeler, e-devlet örneğinde olduğu gibi pek çok alanda yönetim anlayışını ve iş yapma süreçlerini değiştirmiştir. Değişimi hızlandıran faktörler aynı zamanda küreselleşmeye de ivme kazandırmış; küreselleşme sürecinin nüfuz etmediği alan kalmamıştır. Küreselleşme sürecinde ekonomik sistemle birlikte siyasal sistemler de değişmiştir. İnsan hak ve özgürlüklerine dayanan liberal demokrasi, piyasa ekonomisi, barışçılık, yüzyıllardır yerleşmiş devlet hâkimiyeti kavramının terk edilmesi, değişimin zorunlu ve asgari hedeflerini oluşturmuştur. Siyasî gelişmelerin en önemlisi ise, devletin öneminin ve konumunun değişmesi olmuştur (Ökmen, 2009: 22). Uluslararası

sı sistemdeki değişme, kamu yönetimi üzerinde etkili olmaya başlamış, ulus devletler arasındaki ilişkilerin özeti olan diplomasinin önemi ve işlevselliği giderek azalmış; uluslararası ilişkiler devletlerarasında olmaktan çıkmış; devlet ile uluslararası örgütler arasında yaşanmaya başlamıştır (Köse, 2003: 10). Gelişmelere bakıldığında, küresel bir ekonomik sistemin varlığı görülmekle birlikte, küresel bir politik sistem henüz oluşmamıştır (Soros, 1999: 83).

Sanayileşme döneminde ulus devlet yaygın olarak benimsenen devlet şeklidir. Sanayileşmenin gerektirdiği dikey örgütlenmeler, merkeziyetçilik, emir-komuta anlayışı devlette egemendir. Uluslararası ilişkilerin merkezinde ise ulus devlet bulunmaktadır. Ulus devletin zayıflamasıyla birlikte siyasal iktidarın hakimiyet alanı daralmış ve siyasal iktidarın toplumdaki güçleri kontrol etme imkânı giderek azalmıştır. Ulus devlet anlayışıyla çözülecek sorunlar gittikçe azalmakta olup, dünya birçok güç merkezinin ortaya çıktığı çoğulcu bir yapıya doğru evrilmektedir (Ökmen ve Baştan, 2004: 213).

Küresel ekonomiye doğru artan bütünleşme süreci, ulus devletlerin bağımsız hareket edebilme yeteneğini de sınırlamıştır. Küreselleşme ve bilgi devrimi, ulus devletlerini; kamu politikaları ve kıt kaynakların tahsisi konusunda bazı tehditlerle karşı karşıya getirmiş ve işlerini zorlaştırmıştır (Ökmen ve Özer, 2009: 134).

Günlük hayatı ilgilendiren konular küresel bir nitelik, yönetim sistemleri ve bakış açıları da küresel bir boyut kazanmıştır. Küresel toplum ve küresel vatan anlayışına bir geçiş başlamıştır. İstense de istenmese de teknolojik ve demokratik gelişmeler sonucu düşünce özgürlüğü ve şeffaflık artmıştır (Aydın, 2007: 250).

Küreselleşmeyle birlikte, dünya çapında esmeye başlayan değişim rüzgarı aslında iki boyutta kendini hissettirmektedir: Birincisi; teknoloji devriminin haberleşmede yarattığı olağanüstü hızlanma ve haberleşme alanının genişlemesi, ikincisi ise, elektriğin sadece haberleşmede devrim yaratmakla kalmayıp, ekonominin her kesiminde yeni imkanlar ve üretim biçimleri ortaya çıkarmasıyla, dünyayı “küresel köy”e dönüştürecek kadar küçültmesidir (Yalçın vd., 2009: 56).

Küreselleşme ile ilgili tartışmalar iki noktada yoğunlaşmaktadır; ulus devletin krizi ve bilgi/iletişim teknolojilerinin etkileri. Küreselleşme süreci, ulus devletlerin ülke içindeki politikaların belirlenmesinde sahip oldukları gücü önemli ölçüde zayıflatmış, devletin politika belirleme alanındaki yetkisini, uluslararası kuruluşlar, bölgesel birlikler ve yerel yönetimler ile paylaşmasını zorunlu kılmıştır. Bu süreç, ulus devletlerin egemenlik sınırlarının yeniden tanımlandığı ve yerleşmenin öne çıktığı yeni bir siyasal, yönetsel ve kültürel yapının oluşmasına zemin hazırlamıştır (Ökmen ve Özer, 2009:

133). Teknolojideki gelişmeler bireylerin ve örgütlerin planlama, uygulama ve denetleme kapasitelerini büyük ölçüde geliştirmiş; kamu yönetimini de etkileyen çevresel faktörlerin en önemlilerinden birisi haline gelmiştir. Teknoloji, üretim ilişkilerinden örgütlerin yapılarına, meslek bilgisinden sorumluluk anlayışına kadar birçok şeyi derinden etkilemiştir (Al, 2002: 80-81).

Küreselleşme, aslında daha çok teknolojik yönü ağır basan bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzün hâkim değerleri olan rekabet, demokrasi, bireyselleşme, serbestleşme ve daha kaliteli bir hayat sürme istekleriyle çelişmemekte tam aksine onları desteklemekte ve geliştirmektedir (Özer, 2005; 349). Küreselleşmenin bu denli yoğunlaşmasının temelinde, çok hızlı gelişen telekomünikasyon teknolojisi ve özellikle son dönemde gelişen internet altyapısı ve imkânları bulunmaktadır (Kettl, 2004: 143).

Küreselleşmeyle birlikte demokrasi, insan hakları, özgürlük, çevrenin korunması gibi temel değerler evrensel nitelik kazanırken, her düzeydeki yönetim aygıtı gibi ulus devlet de demokratikleşme, yerelleşme, saydamlık, katılım, esneklik, hesap verilebilirlik gibi güçlü eğilimlerin yoğun baskısı altında yeniden şekillenmeye zorlanmıştır. Bu bağlamda devletin küçülmesi, deregülasyon, özelleştirme, siyasal reformlar, sosyo-ekonomik politikaların dönüşümü gibi stratejiler, ülkelerin temel politikaları haline gelmiştir (Köse, 2003: 3).

1.2. Küreselleşme-Yerelleşme ve Demokratikleşme

Günümüzde küreselleşmenin tamamlayıcısı olarak algılanan ve kişi, anlayış ve kurumları dönüştürme kapasitesi en az küreselleşme kadar yüksek olan bir diğer önemli eğilim ise yerelleşmedir. Genel olarak, devletin otoritesinin ve kaynaklarının büyük ölçüde yerel yönetimlere devredilmesi suretiyle yerel yönetimlerin güçlendirilmesi olarak tanımlanan yerelleşmenin zamanla mahiyeti değişmiş ve genişlemiştir (Ökmen ve Parlak, 2008: 262). Artık yerelleşme eğilimi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin yanı sıra, yerel sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin artırılması, yerel medyanın desteklenmesi, yerel girişimcilerin önünün açılması, yerel halkın yönetime daha geniş ve daha etkin katılımının sağlanması, yerel düzeydeki merkezî idarenin taşra birimlerinden yerel yönetimlere yetki aktarılması ve yerel yönetim birliklerinin güçlendirilip yaygınlaştırılmasını da kapsamaktadır (Parlak ve Sobacı, 2010: 208-209). Kamu yönetimi sistemi merkeziyetçi olmaktan uzaklaşarak, yerelleşmekte ve hatta kamu gücü hükümet dışı kuruluşlarla paylaşılmakta olup, her türlü hizmetin devletten beklenmesi anlayışından vazgeçilmektedir (Aydın, 2007: 76).

Yerelleşme kavramı, önceleri daha çok yönetimin demokratikleşmesinin sağlanabilmesi ve aşırı merkeziyetçi yapısından kurtulabilmesi için yerel işle-

rin halkın katılım ve denetimiyle yerinden yürütülmesi, yerel yönetimin özerkleştirilmesi anlamında kullanılmıştır. Yerelleşme kavramı, 1992'de Rio'da yapılan BM Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda karara bağlanan Gündem 21 ile yerel işlerin halkın katılımıyla yürütülmesi ilkesi çerçevesinde uluslararası alanda tanımlanan, ulusal düzeyde bir hedef haline dönüştürülmüştür (Arap, 2004: 159)

Yerelleşme bir süreçtir. Bu sürecin merkezinde siyasal, yönetsel ve finansal sorumlulukların ulus altı düzeydeki siyasal ve yönetsel düzeylere aktarılması bulunmaktadır. Yerelleşme, merkezi hükümet ve onun kurumlarından, merkezî taşra birimlerine, ikinci derecedeki birimlerine, merkezî idarenin diğer kademelerine, yarı özerk kamu otorite veya işletmelerine, bölgesel veya fonksiyonel otoritelerine, özel veya gönüllü kuruluşlara planlama, yönetim, kaynak sağlama ve dağıtım konularında sorumluluk transferi yapmaktır (Özel, 2007: 184).

Yerelleşme ilkesi; yetkinin, yerine getirilmesi gereken kamusal ihtiyaca en yakın yönetim birimince kullanılması, alt düzeyin yetkisini üst düzeye ancak mutlak gerekli olduğunda ve hizmetin daha iyi görülmesi gerektiğinde devredilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu süreçte kamusal ihtiyaçları karşılamak üzere oluşturulan farklı yönetim düzeyleri arasında yetki paylaşımını esas almaktadır (Özel, 2000: 41).

Küreselleşme sürecinin bir yüzünü evrenselin yerelleşmesi, diğer yüzünü ise, yerelliklerin evrenselleşmesi oluşturmaktadır. Bu karşılıklı dinamiğin oluşturduğu farklılaşma ile aynılaşmaları ise, her birinin diğerini mümkün kıldığı süreçler olarak görmek gerekir (Alankuş, 2000: 300). Dünya Bankası 1999-2000 yılı raporunda hem küreselleşme hem de yerelleşmenin kaçınılmaz olduğunu ve bir ülkenin 21. yüzyılda başarılı olup olamayacağına bu ikiz güçleri (küreselleşme ve yerelleşme) ne kadar iyi yönetebileceğine bağlı olduğunu ileri sürmüştür. Demokrasinin yaygınlaştırılması ve toplumsal gelişmenin dengeli ve hızlı bir biçimde gerçekleşebilmesi için yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi ortak bir anlayış haline gelmektedir (Dulupçu ve Özmen, 2004: 149). Küreselleşme ve yerelleşme süreçleriyle birlikte, bireyler de tek kimlikli dünyadan çok kimlikli bir dünyaya geçmektedirler. Bireyler artık birden fazla yerelliğin üyesi, değişik ilişki ağlarının bir parçası olmakla, bir ulusun üyesi olmayı, aynı anda gerçekleştirmek durumundadırlar (Mahmutoğlu, 2005: 23).

Yerellik küreselliğin tersi değil doğal bir sonucudur. Bu nedenle küreselleşme ne oranda gerçekleşirse o derece de yerelleşme meydana gelecektir. Bu süreç, toplumun merkezîyetçi yapısını ve temsile dayalı liberal demokratik sistemini hızla adem-i merkezîyetçiliğe ve katılımcı-çoğulcu demokrasiye doğru dönüştürmektedir (Parlak ve Ökmen, 2000: 624-625).

Küreselleşme sürecinde devlet-vatandaş ilişkileri de değişmektedir. Yerelleşmenin amacı, devlet-vatandaş ilişkilerinin değişim sürecine, halkın isteklerini yansıtarak, katılımcılığın etkinleştirilmesi ve artırılması, hesap verilebilirliğin sağlanması ve şeffaflığın artırılması olarak sayılabilir (Özer, 2005: 357). Yerel yönetimlerin demokrasi, katılım, etkinlik, özgürlük gibi pek çok değerle birlikte anılması yerel demokrasi ya da demokratik yerel yönetim tartışmalarını da beraberinde getirmektedir. Yerel yönetimler, insanın özgürleştirilmesinde, kurumların demokratik yönetim yatkinliği ile demokrasinin yaşanabilmesinde ve demokratik bilincin kazanılmasında önemli görevler üstlenen kuruluşlardır (Palabıyık ve Görün, 2004: 258). Diğer yandan demokratikleşmenin artmasıyla bir ülkedeki yolsuzluklar da azalmaktadır. Hesap verilebilirliği ve şeffaflığı artıran demokratikleşme yolsuzluklara engel olmaktadır.

Küreselleşme - yerelleşme dinamikleri bağlamında, katılımcılığın, çoğulculuğun, yerelliğin, şeffaflığın ve demokratikleşme eğilimlerinin öne çıktığı bu süreçte yerel yönetimler, hem demokratik bir yönetim birimi hem de etkin ve verimli bir hizmet sunma birimi olarak gittikçe önem kazanmaktadır. Bilgi toplumuna doğru yaşanan bu süreç yerel yönetimleri; demokratikliğinin, katılımın etkin ve verimli hizmet sunmanın sembolü haline getirmiştir (Ökmen ve Parlak, 2008: 279).

Küreselleşme sürecinde ortaya çıkan demokratikleşme ve yerelleşme eğilimleri, bilgi toplumu süreciyle kuvvetlenmiştir. Bu süreç sanayi toplumunun merkezîyetçi yapısını ve temsile dayanan liberal demokrasiyi hızla dönüştürmektedir. Bu değişimin yönü, adem-i merkezîyetçiliğe ve katılımcı – çoğulcu demokrasiye doğrudur. Bu bağlamda merkezi yönetimin yetkileri sınırlanırken yerel yönetimlerin etkinliği artmaktadır (Ökmen, 2009: 6).

Diğer yandan yerel yönetimlerin özerkliği giderek önem kazanmaktadır. Yerel yönetimlerin karar organlarının seçimle işbaşına gelmiş olmaları ve kendi işlerini kendi organları eliyle dışarıdan bir müdahale olmaksızın yapmaları ve tüzel kişilik sahibi olmaları, bu kuruluşlara demokratik ve özerk kuruluş niteliği kazandırmaktadır. Yerel özerklik, yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken, merkezî idarenin denetiminden bağımsız hareket edebilme yeteneği ve merkezî yönetime ihtiyaç duymadan kendini yönetebilme kapasitesi ile açıklanabilir (Ökmen ve Özer, 2009: 35).

Küreselleşme-yerelleşme ilişkisinin ön plana çıkması ve yerelin farklılıklarıyla birlikte önem kazanması, klasik yönetim anlayışının büyük ölçüde terk edilerek yeni bir yönetim anlayışının ortaya çıkmasına da zemin hazırlamıştır. Çünkü küreselleşme süreci, hem çağdaş yönetim anlayışının, hem de demokrasinin bir sonucu olarak bir zorunluluk biçiminde ortaya çıkmıştır. Bu yeni anlayış, yerel yönetimlerin bir yandan örgüt ve yönetim anlayışlarını değiştirip, hizmet sunma yöntemlerini çeşitlendirmiş; diğer yandan yerel yö-

netimlerde etkinlik, verimlilik ve modern yönetim tekniklerini ön plana çıkarmış; bir yandan da yerel yönetimlerin katılım ve işbirliği imkânlarını artırmış ve yerel yönetimlerin sosyal sorumluluklarını geliştirmiştir. Böylece etkin bir katılımın uygulanmasıyla birlikte, hemşeriler, kendilerini doğrudan ilgilendiren işlerin yürütülmesine katılabilmekte ve seçtikleri temsilcilerden hesap sorabilmektedirler (Aydınlı ve Akdeniz, 2004: 203).

1.3. Küreselleşme-Ulus Devlet ve Yerel Yönetimler

Küreselleşme ile birlikte hem ulus devlet hem de yerel yönetimler yeniden yapılanma sürecine girmekte ve yeni bir yönetim anlayışı şekillenmektedir. Bu yeni yönetim yapısının unsurları; yerelleşme, yönetişim, saydamlık, hesap verebilirlik, etkinlik ve yeni yönetim tekniklerinin uygulanması şeklinde sayılabilir (Karakurt, 2004: 322). Küreselleşme sürecinde kapitalizmin bugünkü boyutu, ulus devleti ekonominin gelişmesi için uygun bir ölçek olmaktan çıkarmış ve yirminci yüzyılın geleneksel devlet modelini sona erdirmiştir. Küreselleşme kendine özgü kurumlarıyla kendi devlet anlayışını ortaya çıkarmıştır. Küresel entegrasyonun genişlemesi, dünya ekonomisinin yapısının farklılaşması, siyasi ve ekonomik aktörlerin değişmesi gibi gelişmelerle birlikte artık günümüzde ulus devletin bağımsız politikalar üretme imkânı kalmamıştır (Cebeci, 2008: 27).

Yine bugün artık toplumların ve devletlerin eskisinden daha az bağımsız, daha çok birbirine bağımlı oldukları bir gerçektir. Ulus devlet sorunlarını sadece kendi içinde çözemez hale gelmiş, bu da ekonomi, siyaset, dış politika, güvenlik ve enerji gibi konularda küreselleşmeyle birlikte dünya çapında bir bölgeselleşmenin, bölgesel entegrasyonun yaşanmasına da sebep olmuştur (Elma, 2008: 44).

Günümüzde birçok sorun, ulus üstü özellikler göstermektedir. Bunların çoğu ulus devletin geleneksel mekânlarının dışında oluşurken, denetlenmesi de gittikçe güçleşmektedir. Bu sorunların çözümü, küresel düzeyde örgütlenmiş kuruluşları zorunlu hale getirmektedir. Ekolojik riskler, küresel ekonomideki dalgalanmalar, küresel çaplı teknolojiler, ulus devletin gücünü büyük oranda aşmaktadır (Aktel, 2003: 113).

21. yüzyılda ulus devletin işlevleri yeniden gözden geçirilmekte, merkezî devletin yetkilerinin bir bölümü uluslararası örgütlere bırakılmakta ve bir kısmı da yerel yönetimlere devredilmektedir. Böylece küreselleşme süreci paralelinde yerelleşme sürecini de desteklemektedir. Bütün bu gelişmeler, küreselleşme ve yerelleşme süreçlerinin birbirlerinin karşısı olmadığını, tam aksine birbirini tamamlayan süreçler olduğunu göstermektedir (Mahmutoğlu, 2005: 20). Kısaca, bürokrasinin birimleri yerine, bir beynin nöronları gibi uygun bir biçimde birbirleriyle bağlantılı örgütlerden oluşan bir dünya sistemine

doğru gidilmektedir (Toffler, 2008: 408).

Günümüzde küreselleşen dünyanın doğurduğu fırsatları ve tehditleri dikkate alarak yerel ihtiyaçlara ve koşullara cevap veren yönetim strateji ve mekanizmalarına ihtiyaç vardır. Yerel yönetimler bu süreçte hayati öneme sahiptir. Ortaya çıkan fırsat ve tehditleri iyi yönetmek, yerel kaynakları, yerel değerleri, yerel ihtiyaçlara göre korumak ve kullanmak zorunluluğu, yerel yönetimlerin görev alanını genişletmekte ve önemini artırmaktadır (Köseçik ve Özgür, 2005: 6).

2. TÜRKİYE’DE YEREL DEMOKRASİNİN GELİŞTİRİLMESİ

2.1. Demokrasi ve Yerel Yönetimler

Demokrasi gerçek anlamıyla, komünlerde doğmuş ve yaşamıştır. Komünler, yerel toplulukların kendilerini doğrudan demokrasi yöntemiyle yönettiği ve yerel toplulukların ihtiyaçlarını, yerel halkın organlarıncaya yerine getirdiği doğrudan demokrasi birimleri olmuştur. Bu anlamda komünler, özgürlüklerin temellerinin atıldığı birimlerdir (Ertan, 2004: 313). Demokrasi, kavramının kökeni, eski Yunandaki demos (halk) ve krotos (yönetim) kelimelerinin birleşmesinden oluşan “democratia” kelimesine dayanır. Çoğunluğun yönetimi, halkın iktidarı, halk tarafından yönetim gibi anlamlar yüklenmiştir (Ökmen ve Parlak, 2008: 35). Demokrasi “halkın, halk tarafından ve halk için yönetimi”, biçiminde tanımlanabildiği gibi, “Demokrasi, berbat bir rejimdir. Ama rejimlerin en az berbat olanıdır” şeklinde de ifade edilmektedir (Arslan, 2008: 270).

Demokrasinin genellikle; eşitlik, özgürlük, kendini geliştirme, ortak yarar, bireysel yararlar, toplumsal yararlılık, ihtiyaçların karşılanması, etkin karar alabilme, insanî yönetim, dayanışma ve barış içinde varolabilme gibi temel değerlerden oluştuğu ve onları geliştirdiği ileri sürülmektedir (Yıldırım, 1993: 20).

Demokrasinin küçük yönetim birimlerinde daha kolay uygulama imkânı bulabileceğini savunan, küçük yönetim birimlerinde doğrudan temsil ve yönetime katılmanın gerçekleşme ihtimali daha yüksek olduğunu belirten pek çok düşünür vardır (Görmez, 1997: 59-60). Artan toplumsal ihtiyaçların etkin ve verimli şekilde karşılanması için yerinden yönetim anlayışının bir sonucu olarak oluşturulan yerel yönetimler, hizmet amaçlarının yanı sıra demokrasinin ve katılımın yerele yayılmasının en önemli enstrümanıdır (Öner, 2006: 16).

Yerel yönetimlerin iki boyutu vardır. Bunlardan ilki, “yerel hizmet birimi” olma boyutudur. Eğitim hizmeti de dahil pek çok yerel hizmet güçlü ve demokratik yerel yönetimlere bırakılmaktadır. İkinci boyutu ise, “demokratik kendi kendini yönetme birimi” olmalarıdır. Yerel yönetimler denildiğinde; çoğunluğa, danışmaya, dayanışmaya, tartışmaya, halk katılımına dayanan, yöneticilerin kendilerini seçenlere karşı sorumlu olduğu bir sistem akla gelmekte-

dir (Ulusoy ve Akdemir, 2007: 29).

Bugün pek çok ülkede yerel yönetimlere demokratik kurumların önde gelenlerinden biri gözüyle bakılır. Bunun temel nedeni, yerel yönetimlerin halkın kendi kendini yönetmesine imkân veren kurumlar olmasıdır. Halk bunu kendi eliyle seçmiş olduğu organlar aracılığı ile yapar (Keleş, 2000: 57).

Yerel yönetim, halka en yakın yönetimdir. Halkın günlük yaşamını ve gelecekteki yaşamını çok yakından ilgilendiren kararlar yerel yönetim birimlerinde alınır. Halkın bu kararların alınmasına ve uygulanmasına katılması, topluluğun geliştirilmesinde bireyin bilgi ve becerilerini seferber etmesi için yerel yönetim çok elverişli konumdadır. Bu yüzden, demokrasinin en somut uygulama alanı yerel yönetimdir. Bu nedenle de yerel yönetim, “demokrasinin beşiği”dir. Yerel yönetimde demokrasi anlayışını geliştirmek, demokrasi uygulamasının somut sonuçlarını görmek ve ulusal düzeyde de demokrasiyi geliştirmek açısından önemlidir (Başbakanlık, 1993: 28).

2.2. Yerel Demokrasi

Yerel yönetimlerin etkinlik, katılma, demokrasi ve özgürlük gibi kavramlar ile birlikte anılması, demokrasinin dört temel ilkesi kabul edilen; çoğunluk kuralı, azınlık hakkı, siyasi eşitlik ve düzenli seçimler gibi ilkelere uygun olmaları ve bunlardan dolayı da toplumun demokratikleşmesine katkı sağlamları sebebiyle söz konusu birimler yerel demokrasinin merkezleri haline gelmiştir (Tortop vd., 2008: 20). Ayrıca, liderin danışmaya önem vermesi ve seçmene karşı hesap verme sorumluluğu içinde bulunması, yerel ölçekte de geçerli demokratik değerlerdir (Yıldız, 1996: 5).

Yerel demokrasi bakımından önemli olan konulardan birisi de sivil toplum kavramıdır. Devletin kurumsal yapısı dışında kalan özel alanı belirten sivil toplum kavramı, çoğulculuğu, özerk birimlerin varlığını ve katılımı zorunlu kılmaktadır. Karar alma süreç ve mekanizmalarına sivil toplum örgütlerinin dahil edilmesiyle, daha katılımcı, daha çoğulcu ve daha demokratik bir toplum oluşturulması hedeflenmektedir (Özer, 1999: 25)

Yerel düzeyde demokrasi, yerel demokrasiyi genişletmek için gereken araçların sağlanmasıyla bugünün sorunlarına daha yaratıcı ve esnek çözümler üretmeye imkân verir. Yerel demokrasinin geliştirilmesinde en temel argüman, vatandaşların karar sürecine katılmasıdır (Öner, 2005: 58).

Yerel demokrasiyle ilgili çeşitli görüşler mevcuttur. Bazı düşünürler, yerel yönetimleri demokratik seçim ilkesine tamamıyla ters düşen, gücünü yalnızca geleneklerden alan kutsal bir kurum olarak bakmışlardır. Yerel yönetimleri demokrasinin düşmanı olarak görenler, demokrasinin özerk yerel yönetimi yıkabileceğini savunurlar (Özer, 1999: 23). Bu bakış açısına sahip

olanlar daha çok yerel yönetimlerin işleyişi üzerinde dururlar ve yerel yönetimlerin özerkleşmesiyle görev alanlarının genişletilmesine karşı çıkarlar. Aynı zamanda devletin denetiminin artırılmasını gerekli görürler (Arslan, 2008: 271). Yerel yönetimlerin demokratik toplumların oluşmasına engel olabileceğini savunan görüşler, toplumda merkezi iktidarda egemen olamayan bazı ayrıcalıklı sınıfların, yerel yönetimde iktidarlarını sürdürdüklerini iddia etmişlerdir (Tekeli, 1983: 5)

2.3. Türkiye’de Yerel Demokrasi

Türkiye’de yerel demokrasinin güçlendirilmesinde Avrupa Birliği standartlarına uyum süreci önemli bir rol oynamıştır. Avrupa Birliği’nin kamu yönetimi çerçevesinde oluşturduğu yönetim ilke ve standartlarına uyum sağlama çalışmaları yerel yönetimler bazında Kamu yönetim reform çalışmalarıyla sağlanmaya çalışılmaktadır. Ancak, yerel demokrasinin geliştirilmesi için yasaların yanında toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesi ve demokratik yönetim anlayışını içselleştiren ve demokratik haklarını kullanabilecek bir seviyeye getirilmesi son derece önemli bir husustur.

Yerel yönetimde demokrasinin geliştirilmesi, yalnızca seçilmiş görevlilerin etkinlikleri artırılarak ve çalışma koşulları elverişli kılınarak sağlanamaz. Halk, seçim dönemleri arasında da, yönetime sürekli olarak katılmalıdır. Bu katılma, hem seçilmiş görevlileri yönlendirme ve denetleme, hem de siyasal otoriteye karşı belirli bir bağımsızlık kazanması söz konusu olabilen atanmış görevlilerin oluşturduğu yönetim aygıtının işleyişine katılma ve onu denetleme biçiminde olmalıdır. Bunun yanında, halk, hazırlayacağı projelerin yerel yönetimce uygun bulunması ve desteklenmesiyle yerel hizmetlerin görülmesine doğrudan katılabilmelidir (Başbakanlık, 1993: 31). Bu bağlamda Kent Konseyleri önemli bir örnek teşkil etmekte olup, konseyin yerel demokrasinin geliştirilmesi sürecinde etkin bir biçimde kullanılması gerekir. Aksi takdirde yerel demokrasinin geliştirilmesi sürecinde kendisinden beklenen fayda elde edilemez.

Kamu yönetiminde etkinliğin artırılması için, yerel demokrasinin güçlendirilmesiyle ilgili toplumsal bir mutabakat olmakla birlikte, Türkiye’de kamu yönetimini iyileştirme çalışmaları, diğer bir deyişle reform süreci çok uzun sürmüştür. Ancak son yıllara kadar kayda değer bir ilerleme kaydedilememiştir. Dolayısıyla yerel demokrasinin güçlendirilmesi de kamu yönetimi reform süreciyle paralellik arz etmekte olup, yeni kamu yönetimi anlayışının ve Avrupa Birliği yönetim standartlarının yerleştirilmesi süreci içinde yerel demokrasinin güçlendirilmesi de gündeme gelmiştir.

Yerel yönetimlerin temel değerleri olan; demokrasi, özerklik, katılım ve etkinlik ilkeleri 2004 reform girişimleri ile yerel yönetimlere yansıtılmaya ça-

lışılmıştır (Yaylı, 2009: 152). Yönetimin demokratikleştirilmesi çalışmalarının temel amacı, kamu yönetiminde etkinliği ve verimliliği sağlamaktır. Bu nedenle yeni kamu yönetimi ilkelerini yerleştirme ve Avrupa Birliği uyum sürecinde kamu yönetiminin yeniden yapılanması çerçevesinde, yerel yönetimler de demokrasinin geliştirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

Türkiye’de, yerel yönetimlerde reform öncesi hiyerarşik ve bürokratik bir yapılanma vardır. Ayrıca, bu yönetimler üzerinde merkezî idarenin ağır bir idarî vesayeti mevcuttur. Halka hesap vermek yerine idarî makamlara hesap veren bir yerel yönetim anlayışı mevcuttur. Reformun, il özel idareleri ile belediyelerde demokratik bir yönetişim anlayışını egemen kılacak yenilikleri şöyle özetlenebilir (Toksöz vd., 2009: 43-44):

- Reform öncesi, belediyeler kendilerini ilgilendiren en önemsiz konularda bile bakanlıklar ve merkezî idare ile doğrudan yazışma yapıyor; Meclis kararları mülkî idare amirince onaylanıyordu. Belediyelerin hesapları ve malî işlemleri İçişleri Bakanlığı müfettişlerinin denetimi altındaydı. Reformla birlikte, merkezî idarenin yerel yönetimler üzerindeki kısıtlayıcı vesayet yetkisi azaltılmış bulunmaktadır.
- Eski sistemde sınırlı zamanlarda toplanabilen meclis, reformdan sonra ayda bir olmak üzere tüm yıl boyunca toplanabilmektedir.
- Meclisin denetim yetkisi artırılmıştır. Bunu sağlamak için meclis, belediye hesaplarını kontrol etmek üzere denetim komisyonu kurabilmektedir. Ayrıca meclis, bilgi edinme ve denetim yolları açısından TBMM’ye benzer yetkilerle donatılmıştır.
- Meclis içinden seçilen komisyonlarda, siyasi partiler güçlerine göre temsili esası getirilmiştir. Böylece, muhalefet belediye içinde olan işler konusunda daha yakından bilgi alabilmekte ve bunları denetleyebilmektedir.
- Belediye meclisi içindeki ihtisas komisyonlarına sivil toplum ve kamu kurumları ile üniversite temsilcileri ve muhtarlar katılabilmektedir.
- Mahalle muhtarlıklarının belediye sistemi içine alınması, katılım hakkının genişletilmesi açısından çok önemlidir. Mahalle muhtarlıkları, belediye meclisi dışında da kendi mahallelerini ilgilendiren işlerde belediye kararlarını etkileme gücüne sahip hale gelmişlerdir.
- Kent konseyinin kurulması ile kenti ilgilendiren konularda sivil toplum başta olmak üzere kamu kurumları ve üniversite temsilcilerinin görüş oluşturmaları, belediye etkinliklerini etkilemesi ve denetlemesi imkânı ortaya çıkmış bulunmaktadır.
- Yerel yönetim hizmetlerine gönüllü katılımı sağlayan ve böylece demokratik ortamı güçlendiren yeni bir yaklaşım yasalarda yer almaktadır.

Avrupa Birliği yerel yönetimlerin demokratikleştirilmesine özel önem vermektedir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın Önsözünde, vatandaşların kamu işlerinin sevk idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyi'ne üye Devletlerin tümünün paylaştığı demokratik ilkelerden biri olduğu ve bu hakkın en doğru kullanım alanının yerel düzeyde bulunduğu vurgulanmıştır (Ökmen ve Parlak, 2008: 304).

Yerel yönetimde demokrasinin geliştirilmesi, seçilmiş görevlilere etkili çalışma ortamının yaratılmasıyla, halkın yönetime değişik biçimlerde katılımıyla sınırlı değildir. Demokratik denetim mekanizmalarının geliştirilmesi, halkın da denetim işlevinde rol oynamasını gerektirir. Bu nedenle, bir yandan halkın yerel yönetimi denetlemesine imkân sağlayan mekanizmalar yaratılırken, bir yandan da seçilmiş ve atanmış görevlilerin halka karşı sorumluluğunu ve hesap vermesini dikkate alan mekanizmaların kurulması gerekir (Başbakanlık, 1993: 34).

SONUÇ

Günümüz dünyasındaki teknolojik gelişmeler küreselleşmeyi hızlandırmış, pek çok alanı da derinden etkilemiştir. Değişmeyen hiçbir şey kalmadığı gibi değişimin hızı da artmıştır. Dünyamız gelişen ulaşım ve iletişim teknolojileri sayesinde küresel bir köy haline gelmiştir. Ekonomide başlayan küreselleşme süreci kültürel ve siyasi alanları da etkilemeye başlamıştır. Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi gelişme ve değişimler tüm ülkeleri derinden etkiler hale gelmiştir. Bu bağlamda teknolojik gelişmeler yönetim anlayışını da kökünden değiştirmiştir. Değişen ve çeşitlenen toplumsal taleplere cevap veremeyen bürokratik yönetim anlayışı, yerini bu süreçte yeni kamu yönetimi anlayışına bırakmak zorunda kalmıştır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin sorumluluğu, yetkisi ve önemi artmıştır.

Teknolojik gelişmeler neticesinde hızlanan küreselleşmeyle birlikte, gelişmiş ülkelerdeki yeni yönetim uygulamaları, dünya geneline yayılmaya başlamıştır. Demokrasi, insan hakları, eşitlik, özgürlük, şeffaflık, katılım ve hukuk devleti gibi değerler evrenselleşmiştir. Yeni kamu yönetimi anlayışıyla gündeme gelen bu değerler yerel demokrasinin de gelişmesine katkıda bulunmuştur. Türkiye bürokratik yönetim anlayışını terk ederken, yeni kamu yönetimi anlayışını uygulamak için pek çok yasal değişiklik gerçekleştirmiştir. Demokratik değerlerin yerleştirilmesi sürecinde yerel yönetimler de güçlendirilmiştir. Bu bağlamda Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde, Birliğin bu konudaki müktesebatı, ülkemizde demokratik değerlerin yerleşmesine, güçlenmesine ve yerel demokrasinin gelişmesine destek olmuştur. Avrupa Birliği'nin kamu yönetimi ilke ve standartlarına uyum sağlama çalışmaları yerel yönetimlerin güçlendirilmesini sağlamıştır. Ancak yerel demokrasinin geliştirilmesi, yasal değişiklikler yanında toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesine de bağlı-

dır. Ayrıca yerel halkın demokratik yönetim anlayışını içselleştirecek ve demokratik haklarını kullanabilecek bir seviyeye getirilmesi için, demokratik değerlerin yerel düzeyde uygulanmasını desteklenmeli ve kolaylaştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Aktel, M. (2003). *Küreselleşme ve Türk Kamu Yönetimi*. Asil Yayınları, Ankara.

Al, H. (2002). *Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi*. Bilimadamı Yayınları, Ankara.

Alankuş, S. (2000). “*Yerellikler, Yerelliğin İmkânları ve Yerel Medya*”. Global ve Yerel Eksende Türkiye. (Der. E. Fuat Keyman, Ali Yaşar Sarıbay), Alfa Yayınları, İstanbul, s.295-330.

Arap, S. K. (2004). “*Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetişim*”. Yerel Yönetimler Kongresi: Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Bildiriler Kitabı. Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İİBF. Yayınları, Çanakkale, s.159-171.

Arslan, N. T. (2008). “*Yerelleşme, Özerklik ve Demokratikleşme Açısından Mahalli İdareler Hakkında Bir Değerlendirme*”. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 32, Sayı 2, Aralık, s.263-282.

Aydın, A. H. (2007). *Türk Kamu Yönetimi*. 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.

Aydınlı, H. İ. ve Akdeniz, H. (2004). “*Küreselleşme Sürecinde Yerel Yönetimlerde Ortaya Çıkan Yeni Eğilimler*”. Yerel Yönetimler Kongresi: Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Bildiriler Kitabı. Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İİBF. Yayınları, Çanakkale, s.201-208.

Başbakanlık TOKİ, IULA-EMME (1993). *Türkiye’de Yerel Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi*. Ankara.

Cebeci, K. (2008). “*Küreselleşme Bağlamında Ulus-Devletin Egemenlik Gücünün Dönüşümü*”. Sayıştay Dergisi. Sayı 71, Ekim-Aralık, s.23-39.

Dulupçu, M. A., ve Özmen, F. Ç. (2004). “*Küreselleşme Sürecinde Yerelin Dönüşümü: Bölgesel Kalkınma Ajansları-Yönetişim Temelli Bir Model Önerisi*”. Yerel Yönetimler Kongresi: Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma. Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İİBF. Yayınları, Çanakkale, s.147-158.

Elma, F. (2008). “*Küreselleşme, Kriz ve Demokrasi*”. Journal of Qafqaz University, Number 24.

Ertan, B. (2004). “*Demokrasi ve Yerel Yönetimler*”, Yerel Yönetimler Kongresi: Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Bildiriler Kitabı. Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, Çanakkale, s.313-320.

Görmez, K. (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*, Vadi Yayınları, Ankara.

Karakurt, E. (2004). “*Türkiye’de Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesinde E-Devlet Uygulamalarının Rolü*”, Yerel Yönetimler Kongresi: Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Bildiriler Kitabı. Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, Çanakkale, s.321-330.

Keleş, R. (2000). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, 4. Baskı, Cem Yayınları, İstanbul.

Kettl, D. F. (2004). “*Yönetişimin Dönüşümü: Küreselleşme, Yetki Devri ve Hükümetlerin Rolü*”, (çev. M. Akif Özer), Sayıştay Dergisi, Sayı 54, Tem-

muz-Eylül, s.137-156.

Köse, Ö. (2003). “Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü”. Sayıştay Dergisi, Sayı 49, Nisan-Haziran, s.3-46.

Kösecik, H. Ve Özgür H. (2005). “Yerel Yönetimlerde Reform: Geleneksel Modelin Değişim Süreci”, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I. (Ed. Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik), Nobel Yayınları, Ankara, s.1-20.

Mahmutoglu, A. (2005). “Küreselleşme ve Yerelleşme Boyutunda Modern Devletin Değişimi”, Türk İdare Dergisi, Sayı 447, s.13-34.

Ökmen, M. ve Baştan S. (2004). “Küreselleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Bir Yönetişim Faktörü Olarak Yerel Yönetimler”. Yerel Yönetimler Kongresi: Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma. Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İİBF. Yayınları, Çanakkale, s.209-241.

Ökmen, M. ve Özer, B. (2009). “Yerelleşme-Küreselleşme Sarmalında Türkiye’de Yerel-Bölgesel Kalkınma Süreçleri ve Yerel Yönetimler”, Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları. (Ed. Kemal Görmez, Mustafa Ökmen), İstanbul, Beta Yayınları, İstanbul, s.129-152.

Ökmen, M. ve Parlak, B. (2008). *Yerel Yönetimler: Ülkeler, Yaklaşımlar ve Mevzuat*, Aktüel Yayınları, Bursa.

Ökmen, M. (2009). “Sürekli Değişme-Gelişme Sürecinde Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler”. Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları. (Ed. Kemal Görmez, Mustafa Ökmen), Beta Yayınları, İstanbul, s.5-41.

Öner, Ş. (2005). “Katılımcı Demokrasi Açısından Belediye Kanunu”, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1. (Ed. Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik), Nobel Yayınları, Ankara, s.57-87.

Öner, Ş. (2006). *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye’de Belediye Yönetimi*. Nobel Yayınları, Ankara.

Özel, M. (2000). “Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme İlkesi: Yerellik”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi. Cilt 9, Sayı 3, s.25-43.

Özel, M. (2007). “Küreselleşme-Desantralizasyon İlişkisi ve Siyasal Yerelleşmede Kamusal Düzeyler Arasında Çıkarların Yönetimi”. Türk Kamu Yönetimi. (Ed. Abdullah Yılmaz, Yavuz Bozkurt), Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara, s.173-208.

Özer, M. A. (1999). “Yerel Demokrasi mi? Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi mi?”. Karınca Kooperatif Postası. Yıl 64, Sayı 756, Aralık, s.22-31.

Özer, M. A. (2005). *Yeni Kamu Yönetimi, Teoriden Uygulamaya*. Platin Yayınları, Ankara.

Palabıyık, H. ve Görün, M. (2004). “Belediye Meclislerinde Temsil ve Katılım: Çanakkale Belediye Meclisi Örneği”. Yerel Yönetimler Kongresi: Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma. Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İİBF. Yayınları, Çanakkale, s.257-272.

Parlak, B. ve Ökmen, M. (2000). “Küreselleşme Sürecinde Yerelleşme ve Yerel Haklar”. Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri. TODAİE Yayınları, Ankara, s.615-630.

Parlak, B. ve Sobacı, Z. (2010). *Kamu Yönetimi: Kuram ve Uygulamada*. 3.

Baskı, Aktüel Yayınları, Bursa.

Soros, G. (1999). *Küresel Kapitalizm Krizde.* (çev. Gülden Şen), Sabah Kitapları, İstanbul.

Tekeli, İ. (1983). “*Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’de Belediyelerin Gelişimi*”. Amme İdare Dergisi. Cilt: 16, Sayı:2, Haziran, s.3-22.

Toffler, A. (2008). *Üçüncü Dalga.* (çev. Selim Yeniçeri), Koridor Yayınları, İstanbul.

Toksöz, F., Özgür, A. E., Uluçay, Ö., Koç, L., Atar, G. ve Akalın, N. (2009). *Yerel Yönetim Sistemleri.* TESEV Yayınları, İstanbul.

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H ve Özer M. A. (2008). *Mahallî İdareler.* 2. Baskı, Nobel Yayınları, Ankara.

Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2007). *Mahalli İdareler.* 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.

Yalçın, İ., Seçkin, Z. ve Demirel, Y. (2009). “*Bilgideki Değişimin Örgütsel Değişime Etkisi Üzerine Bir İnceleme*”. Niğde Üniversitesi İİBF. Dergisi. Cilt 2, Sayı 1, Haziran, s.48-69.

Yaylı, H. (2009). *Türkiye’de Belediyelerin Yeniden Yapılandırılması.* Kırıkkale Belediyesi Yayınları, Kırıkkale.

Yıldırım, S. (1993). *Yerel Yönetim ve Demokrasi: Kavramlar-Yaklaşımlar.* Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve IULA-EMME (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı) Yayınları, Ankara.

Yıldız, M. (1996). “*Yerel Yönetimler ve Demokrasi*”. Çağdaş Yerel Yönetimler. Cilt 5, Sayı: 4, Temmuz, s.3-15.

Zibel, E. (2004). “*Küreselleşme ve Yerel Yönetimler*”. Yerel Yönetimler Kongresi: Dünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma. Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İİBF. Yayınları, Çanakkale, s.187-191.